

Rapport

Rapport over een klacht over de regionale politie Oost-Nederland.

Datum: 8 november 2013

Rapportnummer: 2013/167

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat een politiehond van de regionale politie Oost-Nederland hem op 24 juni 2012 in zijn onderbeen heeft gebeten, waardoor hij letsel heeft opgelopen.

Bevindingen en beoordeling

I. BEVINDINGEN

Algemeen

1.1 Op 23 juni 2012 ging een groep van vijf mannen van middelbare leeftijd, waaronder verzoeker, op stap in Deventer. Eerst gingen ze naar de golfbaan, vervolgens uit eten en tot slot maakten zij een rondje langs de kroegen. Verzoeker had over de gehele dag ongeveer tien of elf biertjes op. Zodra de kroegen dicht gingen, gingen ze naar buiten en liepen zij op de Brink, een groot plein in het centrum van Deventer. Het was daar erg onrustig en er was veel politie. B., één van verzoekers vrienden, liep met een glas bier op straat. Het was op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) echter verboden om alcohol op de openbare weg bij je te hebben en/of te nuttigen. Een politieambtenaar sprak B. daarom aan. B. kon geen identiteitsbewijs tonen. De politie hield hem vervolgens aan. T., een andere vriend van verzoeker, ging zich ermee bemoeien. Hij uitte daarbij zeer dreigende en beledigende taal richting de politie. De politie hield hem daarom ook aan. T. verzette zich echter hevig tegen zijn aanhouding. De politie vorderde de circa zestig omstanders, waaronder verzoeker, om weg te gaan. Zij gaven daar aanvankelijk geen gevolg aan en keerden zich tegen de politie. Enkele personen waren zelfs uit op een confrontatie met de politie. Hierdoor was de politie genoodzaakt om een linie te vormen en de omstanders weg te duwen en te slaan met de wapenstok. Ook de hondengeleidster kwam met de politiehond ter plaatse. De hondengeleidster hield de politiehond aan een lijn van bijna twee meter. Uiteindelijk begaven de omstanders zich op ongeveer tien meter afstand van de politieambtenaren die bezig waren met diverse aanhoudingen.

1.2 Verzoeker, die ook op ongeveer tien meter afstand stond, zag dat T. door de politie naar de grond werd gewerkt en werd geslagen met de wapenstok. Volgens de politie had T. zich hevig verzet tegen zijn aanhouding en de politie ernstig bedreigd. Ondanks de vordering van de politie om weg te gaan, liep verzoeker naar T. toe. Hij werd door een politiehond in zijn onderbeen gebeten. Verzoekers zoon probeerde verzoeker weg te trekken. De hond bleef daardoor langer bijten en verzoeker liep daardoor meer verwondingen op. Nadat de politie verzoekers zoon van de hond had gehaald kon de hondengeleidster het commando "los" geven, waarna de hond verzoekers been losliet. Als gevolg van de hondenbeet liep verzoeker ernstige verwondingen op.

Verzoekers visie

1.3 Verzoeker had gehoord dat de politie aanvankelijk meerdere malen had gevorderd om weg te gaan en gaf hier ook gevolg aan. Hij liep namelijk rustig weg. De politie had hem in tegenstelling tot andere omstanders dan ook niet met de wapenstok geslagen. Echter, toen hij zag dat de politie T., die op de grond lag, bleef slaan vond hij dat te ver gaan en liep hij er naartoe. Hij vond dat de politie niet rechtvaardig handelde door T. te blijven slaan. Ook omstanders schreeuwden naar de politie dat zij T. moest loslaten. Verzoekers zoon probeerde verzoeker nog tegen te houden en riep dat hij er niet naartoe moest gaan, maar verzoeker liep desondanks naar T. toe. Hoewel verzoeker die dag tien of elf biertjes op had, was hij naar zijn mening niet dronken of agressief. Hij was uiteraard kwaad en emotioneel en riep tegen de politie: "Stop ermee, kap ermee!". Verzoeker had de hondengeleidster en de politiehond niet gezien. Evenmin hoorde hij een waarschuwing of een vordering van de hondengeleidster dat hij weg moest gaan. Hij begreep dat hij op dat moment eigenlijk weg moest gaan en dat hij een risico nam door naar T. en de politie te lopen, maar hij wilde zijn vriend helpen. Toen hij naar T. liep beet de politiehond in zijn been. Volgens verzoeker verscheurde de hond zijn onderbeen. Hij liep daardoor ernstige verwondingen op. Zijn zoon probeerde hem nog weg te trekken. De politie sloeg vervolgens verzoeker, zijn zoon en een vriend van verzoeker meerdere malen met de wapenstok. Dat verzoekers zoon in de vinger van de hondengeleidster zou hebben gebeten was volgens verzoeker absoluut niet waar. Verzoeker was er boos over dat de hondengeleidster loog. Hij was van mening dat de politie buitenproportioneel handelde door geweld toe te passen. Dit geweld maakte veel impact op verzoeker. Hij was er lange tijd emotioneel van en sliep slecht. Ook had hij veel pijn van de bijtwond. Daarnaast kon hij enige tijd niet werken. Verzoeker verstreekte tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman geluidsbestanden van een gesprek met de leidinggevende van de hondengeleidster en een gesprek met een klachtbehandelaar van de politie, waarop met name verzoekers visie te horen was. Ook verstreekte verzoeker een filmpje, waarin niet het incident met verzoeker te zien zou zijn, maar wel dat de hondengeleidster de hond aan een lange lijn van ongeveer vier meter zou houden. Dit was echter niet goed zichtbaar op het filmpje, omdat het te donker was.

Visie hondengeleidster

1.4 De betrokken hondengeleidster, die zevenentwintig jaar werkzaam was bij de politie en tevens instructeur was voor andere hondengeleidsters, verklaarde tijdens het onderzoek het volgende tegenover een medewerker van de Nationale ombudsman. Rond sluitingstijd van de kroegen hing er een rumoerige, broeierige en vervelende sfeer op de Brink, een uitgaansgebied met kroegen. Er waren veel groepen mensen. De hondengeleidster zat met de politiehond in de politiebuis op ongeveer vijf meter afstand. Haar vier collega's van het horecateam hielden twee vrienden van verzoeker aan. Omdat beide personen zich hevig verzetten tegen hun aanhouding, hadden de vier politieambtenaren het druk met deze aanhoudingen.

1.5 De hondengeleidster was intussen met de politiebus dichterbij gekomen. Het publiek ging zich namelijk bemoeien met de aanhoudingen en kwam steeds dichterbij. De sfeer was door de grote groep mensen, waarvan een groot deel onder invloed van alcohol was, zeer broeierig. Er waren ongeveer veertig mensen. Veel mensen stonden te schreeuwen richting de politie. De politie had om assistentie gevraagd, maar die was er nog niet. Het publiek, dat steeds dichterbij kwam, waaronder verzoeker, werd door de politieambtenaren gesommeerd om weg te gaan. Omdat verzoeker daar niet aan voldeed kreeg hij een paar tikken met de wapenstok. Verzoeker was uiteindelijk weggegaan en stond op enige afstand tussen het publiek. De politieambtenaren waren intussen nog steeds bezig met de aanhoudingen.

1.6 Omdat de sfeer erg broeierig was en de politieambtenaren een veilige werkruimte nodig hadden, had de hondengeleidster de politiehond uit de politiebus gepakt. Zij was samen met de politiehond en een collega tussen het publiek en haar andere vier collega's, die nog bezig waren met de aanhoudingen, gaan staan. Met een soort minilinie probeerde zij samen met haar collega en de politiehond het publiek, dat ongeveer zeven tot tien meter verder stond, op afstand te houden. Zij hield de politiehond aan een lijn van bijna twee meter, zodat zij meer werkruimte kon creëren. In geval van gevaar voor de openbare orde hield zij de politiehond meestal bij zijn halsband vast. Echter, omdat ze met zijn tweeën waren en er sprake was van een grote groep mensen die de aanhoudingen mogelijk zouden belemmeren, besloot zij de hond aan een lijn van bijna twee meter te houden. De dreigende werking was dan groter. Haar collega en zij hadden verder fluoriserende hesjes aan, zodat zij goed zichtbaar waren voor het publiek. Bovendien was er voldoende straatverlichting. De hondengeleidster kon het publiek namelijk ook goed zien.

1.7 Verzoeker kwam plotseling uit het publiek lopen en wilde naar zijn vriend toe die werd aangehouden. Uit zijn houding en manier van lopen maakte de hondengeleidster op dat hij wilde voorkomen dat zijn vriend werd aangehouden. Ook kon zij door de wijze waarop verzoeker reageerde opmaken dat hij onder invloed van alcohol was. Hoewel verzoekers zoon en een vriend hem nog probeerden tegen te houden, rukte hij zich los en bleef hij met versnelde pas richting de politiehond lopen. Zowel de hondengeleidster als haar collega vorderde verzoeker toen hij op ongeveer zes meter afstand was om weg te gaan en wees naar de richting waar hij naartoe moest gaan. Daarbij waarschuwden zij hem tevens dat de politiehond anders zou worden ingezet. Dit deden zij meerdere malen. Desondanks bleef verzoeker doorlopen en nam hij, terwijl hij eerder al met de wapenstok was geslagen, het risico om door de politiehond te worden gebeten. De hondengeleidster had, voor zover zij nog wist, niet het commando "stellen" gegeven. De politiehond, die acht jaar oud was en waarmee zij toen al vijf jaar werkte, zou echter bijten als zij in linie stonden opgesteld en een omstander op hem af zou komen lopen. Omdat verzoeker, ondanks vorderingen en waarschuwingen, recht op de politiehond afliep, beet de politiehond hem in zijn onderbeen. Verzoeker viel daarop meteen op de grond.

1.8 De hondengeleidster liet weten dat er in dit geval geen alternatief was. Als zij met de politiehond achteruit was gelopen of de hond naar haar toe had getrokken, dan kon zij geen veilige werkruimte meer garanderen voor haar collega's die bezig waren met de aanhoudingen. Veertig mensen, die zij op afstand hield, konden dan in de buurt komen en mogelijk de aanhoudingen belemmeren. Het gebruik van pepperspray was evenmin een optie, omdat de hond dan waarschijnlijk ook zou worden geraakt en in paniek zou kunnen raken. Hij zou dan om zich heen kunnen bijten. Ook kon zij verzoeker niet aanhouden, omdat zij de hond bij zich had. Haar collega kon verzoeker ook niet aanhouden, omdat hij dan zelf het risico liep om door de politiehond gebeten te worden. Als er geen groot en rumoerig publiek was, dan lag het anders. In dat geval was het voor de hondengeleidster mogelijk om de hond naar zich toe te trekken of met de hond achteruit te lopen.

1.9 Kort nadat de politiehond verzoeker had gebeten en verzoeker op de grond viel, sprong verzoekers zoon op de politiehond en begon aan de hond te trekken. Hierdoor ging de politiehond harder en ongecontroleerd bijten, waardoor verzoekers vlees werd losgetrokken en het letsel dus vrij ernstig was. De hondengeleidster had zulk ernstig letsel nog niet eerder meegemaakt van deze specifieke politiehond ook niet na dit incident. Normaal beet deze politiehond weliswaar vol in de huid, maar zonder te trekken of te rukken, waardoor hij geen hap uit het been beet. Het bleef dan bij vier gaatjes in het been, waardoor iemand wel pijn en last had, maar die gingen na drie weken over.

1.10 De hondengeleidster pakte verzoekers zoon meteen vast om hem van de hond af te krijgen. Echter, zodra zij hem onder de kin pakte, beet hij haar in zijn vinger. De collega van de hondengeleidster sloeg verzoekers zoon uiteindelijk met de wapenstok, waardoor hij loskwam van de hond. De hondengeleidster gaf toen het commando "los" aan de hond, zodat de politiehond verzoekers been losliet. Dit kon niet eerder, omdat de situatie toen nog niet onder controle was en de politiehond mogelijk verzoekers zoon, die op de hond lag, zou bijten. De politiehond luisterde altijd goed naar de hondengeleidster. Zij trainde ook drie keer in de week met deze politiehond. De politiehond kreeg verder elke twee jaar een certificaat, aldus de hondengeleidster.

Visie politiechef

1.11 De politiechef achtte verzoekers klacht op advies van de klachtadviescommissie niet gegrond. Hij was van mening dat het optreden van de politie professioneel en proportioneel was. Er was volgens de politie sprake van een verstoring van de openbare orde. De inzet van de politiehond als dreigmiddel was op dat moment gerechtvaardigd om de openbare orde te handhaven. Verzoeker liep, ondanks de vordering van de hondengeleidster en de waarschuwing van verzoekers eigen zoon, richting de politiehond. De politiehond beet om die reden in zijn been. Verzoeker had moeten en kunnen weten dat hij op afstand van de politieambtenaren had moeten blijven. Hoewel de politiechef betreurde dat verzoeker een ernstige bijtwond had opgelopen, was hij van opvatting dat verzoeker dit over zichzelf had afgeroepen. Tijdens het onderzoek van de Nationale

ombudsman liet de politiechef weten dat hij bij dit standpunt bleef.

II. BEOORDELING

Behoorlijkheidsvereiste

2.1 Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet (zie Achtergrond, onder 1) en internationale verdragen wordt beschermd. Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht.

Politiewet 1993

2.2 Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 1993, geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn (zie Achtergrond, onder 2).

Ambtsinstructie

2.3 Gelet op de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar valt het bijten door een surveillancehond ook onder het gebruik van geweld. De inzet van een surveillancehond is een zwaar middel, omdat de surveillancehond zeer ernstige verwondingen kan veroorzaken. Van een dergelijk geweldsmiddel dient dan ook behoedzaam gebruik te worden gemaakt. Het is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een surveillancehondengeleidster, die in het bezit is van een certificaat (zie Achtergrond, onder 3).

2.4 Ondanks de aanbeveling van de Nationale ombudsman aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de rapporten 2009/076 en 2011/264 om de inzet van de politiehond in nadere regelgeving te reguleren, is die nadere regelgeving er niet. Daarom heeft de Nationale ombudsman in zijn rapport Verantwoord politiegeweld (2013/055) opnieuw aandacht hiervoor gevraagd.

Geen schending

2.5 Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie, ondanks de ingrijpende verwondingen door de politiehond, het grondrecht op lichamelijke integriteit in dit geval voldoende gerespecteerd. Hij acht daarbij het volgende van belang.

2.6 In de nacht van 23 op 24 juni 2012 was er sprake van een onrustige sfeer in het centrum van Deventer. De politie, die in de rechtmatige uitoefening van haar bediening was, had vanwege deze sfeer en een aantal lastige aanhoudingen het publiek meerdere

malen gevorderd om zich te verwijderen. Omdat de circa zestig omstanders niet meteen gevolg gaven aan de vorderingen en zich tegen de politie keerden, was de politie genoodzaakt om een linie te vormen, de omstanders weg te duwen en de wapenstok te gebruiken om de aanwezige personen op afstand te houden. Voor de omstanders, waaronder verzoeker, was het dan ook voldoende duidelijk dat zij op afstand dienden te blijven.

2.7 De hondengeleidster stond met de aangeliijnde politiehond tussen de politieambtenaren, die bezig waren met aanhoudingen, en de omstanders in. De Nationale ombudsman acht het van belang dat een hondengeleidster met een aangeliijnde hond vanwege de zwaarte van dit geweldsmiddel en de mogelijk ernstige verwondingen voldoende afstand dient te houden tot het publiek of weglopende mensen. De hondengeleidster stond op ongeveer tien meter afstand van de omstanders en hield naar het oordeel van de Nationale ombudsman voldoende afstand. Als iemand, ondanks de afstand en een vordering of waarschuwing, in de buurt van de politiehond komt, neemt diegene zelf het risico om door de hond gebeten te worden. Verzoeker had eerder de vorderingen gehoord van de politie om zich te verwijderen. Ook had hij gezien dat omstanders door de politie werden weggeduwd en geslagen met de wapenstok, omdat zij aanvankelijk geen gevolg gaven aan de vorderingen. Verzoeker had dan ook redelijkerwijs kunnen en moeten begrijpen dat hij afstand diende te houden en niet naar zijn vriend kon gaan, die door politieambtenaren werd aangehouden en door een wapenstok werd geslagen. Omdat de politieambtenaren in linie stonden en verzoeker (met versnelde pas) boos en geëmotioneerd richting de politieambtenaren en tevens de politiehond afliep, heeft hij zichzelf naar het oordeel van de Nationale ombudsman in de situatie gebracht dat de politiehond hem zou bijten. De politiehond, die tussen de politieambtenaren en verzoeker in stond, beet verzoeker in een reflex en, zoals ook aangeleerd, vrijwel direct in zijn onderbeen. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat de hondengeleidster de politiehond niet expliciet het commando had gegeven om te bijten. Vanwege de onrustige sfeer, de grootte van de groep omstanders en de reële kans op verdere escalatie was er voor de hondengeleidster geen alternatief of minder ingrijpend middel mogelijk. De groep omstanders kon zich immers elk moment weer tegen de politie keren. Het was op dat moment begrijpelijk en vooral van belang dat de hondengeleidster een veilige werkruimte creëerde voor haar collega's en dat zij tevens verdere escalatie probeerde te voorkomen. Dat verzoeker door de beet van de politiehond ernstige verwondingen heeft opgelopen valt uiteraard te betreuren, maar dit is naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet toe te rekenen aan de politie, maar aan zijn eigen onverstandige en overmoedige handelwijze en aan het feit dat zijn zoon in een poging zijn vader te bevrijden aan verzoeker dan wel de politiehond ging trekken. De Nationale ombudsman kan zich niet aan de indruk onttrekken dat dit overmoedige gedrag toe te schrijven is aan overmatig alcoholgebruik.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de regionale politie-eenheid Oost-Nederland, is niet gegrond.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

2. Politiewet 1993

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

3. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 1, derde lid, onder b en c

b) In dit besluit wordt verstaan onder geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken.

c) In dit besluit wordt verstaan onder aanwenden van geweld: het gebruiken van geweld en het dreigen met geweld, waaronder wordt begrepen het ter hand nemen van een vuurwapen.

Artikel 4

Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat gewelddmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het gewelddmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat gewelddmiddel is geoeffend.

Artikel 15

1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

2. Het inzetten van een AOE-hond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij het, na toestemming van het bevoegd gezag, optreden van een AOE of een bijstandseenheid als bedoeld in artikel 60 van de Politiewet 1993.

3. De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 49, eerste lid, van de Politiewet 1993 vastgesteld certificaat.